

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Навчально-науковий інститут
агротехнологій, селекції та екології**

Кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова

Матеріали круглого столу

ВІКТОР САЗАНОВ: ЗНАКОВА ПОСТАТЬ АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

присвяченого 145-річчю від дня народження
Віктора Івановича Сазанова
(1879-1967)

11 квітня 2024 року

Навчально-
науковий
інститут
агротехнологій,
селекції та
екології

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра землеробства і агрохімії імені В.І. Сазанова

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ІМЕНІ М.І. ВАВИЛОВА ІНСТИТУТУ
СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Матеріали круглого столу

ВІКТОР САЗАНОВ: ЗНАКОВА ПОСТАТЬ
АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

присвяченого 145-річчю від дня народження
Віктора Івановича Сазанова
(1879-1967)

11 квітня 2024 року

Треті Сазановські читання: «Віктор Сазанов: знакова постать аграрної науки та освіти» Матеріали круглого столу присвяченого 145-річчю від дня народження Віктора Івановича Сазанова. м. Полтава, 11 квітня 2024 р. Полтава: Астроя, 2024. 67 с.

Збірник вміщує матеріали круглого столу присвяченого 145-річчю від дня народження вченого Віктора Івановича Сазанова та вміщує розділи: історія агробіологічної науки й освіти; актуальні питання землеробства, агрохімії, ґрунтознавства та рослинництва. Призначений для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Галич О.А. – професор, ректор університету (**головний редактор**); Маренич М.М. – доктор с.-г. наук, директор Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології (**заступник головного редактора**); Поспелов С.В. – доктор с.-г. наук, завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова (**відповідальний редактор**); Олєпир Р.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова (**відповідальний секретар**); Оніпко В.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Міщенко О.В. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Тараненко С.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Ласло О.О. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Гордєєва О.Ф. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Біленко О.П. – кандидат с.-г. наук, ст. викладач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Воропіна В.О. – асистент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова.

Рецензенти:

Шевніков М.Я., доктор с.-г. наук, професор кафедри рослинництва ПДАУ;

Тищенко В.М., доктор с.-г. наук, завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики ПДАУ;

Рекомендовано до видання Вченою радою Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології Полтавського державного аграрного університету (протокол № 8 від 24 квітня 2024 р.)

Матеріали подаються в авторській редакції мовами оригіналів. Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та наведених даних несуть автори.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ АГРОБІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ Й ОСВІТИ

Самородов В.М., Поспєлов С.В.

Казахський хронотоп Віктора Сазанова у 1931-1940 рр..... 6

Опара Н.М.

Наукова діяльність В.І. Сазанова на Полтавщині..... 9

Самородов В.М., Усенко В.М.

Федір Григорович Помаленький (1894 – ?): штрихи біографії
(за матеріалами архівно-кримінальної справи з фондів
Державного архіву Кіровоградської області)..... 11

Самородов В.М., Шиян О.О.

Олександр Туткевич (1898-1937) – бібліографічний та
професіональний профіль вченого та педагога..... 16

Біленко О. П., Філатова Н.Ф.

Сторіччя створення цукрового буряка на
Веселоподільській дослідно-селекційній станції..... 20

Самородов В.М., Шиян О.О.

Історичний аспект культивування арахісу на Полтавщині (1909-1967)..... 23

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗЕМЛЕРОБСТВА, АГРОХІМІЇ, ҐРУНТОЗНАВСТВА ТА РОСЛИННИЦТВА

Біленко О.П., Воропіна В.О.

Біологічний спосіб боротьби з *Orobanche cumanica* Wall..... 26

Гангур В.В., Гангур М.М., Лень О.І.

Вплив обробітку ґрунту на вміст доступної вологи та
сумарне водоспоживання посівів ячменю ярого у
Лівобережному Лісостепу України..... 28

Глущенко Л.Д., Лень О.І., Тоцький В.М.

Вплив різних систем обробітку ґрунту та удобрення на
урожайність сої і зміну вмісту гумусу..... 31

Глущенко Л.Д., Лень О.І., Олєпир Р.В.

Зміни форм гумусу у чорноземі типовому за
тривалого застосування різних систем удобрення..... 33

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В.І. САЗАНОВА НА ПОЛТАВЩИНІ

Опара Н.М., канд. с.-г. наук, доцент, професор кафедри механічної та електричної інженерії

Полтавський державний аграрний університет

e-mail: nadiia.opara@pdau.edu.ua

В цьому році виповнюється 140 років Полтавській державній сільськогосподарській дослідній станції ім. М.І. Вавилова Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН України.

Серед багатьох знакових постатей вітчизняної аграрної науки видатна роль належить корифею вітчизняної аграрної науки Сазанову Віктору Івановичу. Він вніс вагомий, неоціненний внесок у розвиток сільськогосподарської дослідної справи на Полтавщині.

З 1920 року на піку розвитку своїх наукових і творчих сил Віктор Іванович стає на чолі Полтавської сільськогосподарської дослідної станції. В цей період він досить плідно працює над підведенням підсумків тих дослідницьких робіт, які виконувалися на станції; покращує стан матеріальної бази установи.

Невтомно працюючи над новими програмами і планами він всебічно сприяє якнайшвидшим їх втіленням у роботу станції. В період роботи Сазанова на Полтавській дослідній станції з-під його пера вийшли друком наступні монографії:

- «Природні і екологічні умови господарств Полтавщини» (1923 рік);
- «Елементи сівозміни» (1929);
- «Цукровий і кормовий буряк» (1929 рік).

Вчений плідно співпрацював з вченим-аграрієм зі світовим ім'ям – Миколою Івановичем Вавиловим.

Під час роботи на Полтавській сільськогосподарській дослідній станції вчений займався дослідженням різних елементів сівозмін. Ці його праці стали фундаментом Всеукраїнської програми з питань складання і вивчення сівозмін.

Праця з методики порівняння сортів цукрових буряків при сортовипробуванні принесла Віктору Івановичу всесвітню славу. Поширившись Європою, у Великобританії та Німеччині випробування сортів буряків відбувалося «за методом Сазанова».

Серед низки питань які були в колі наукових інтересів вченого і агрохімія, вища сільськогосподарська освіта, землеробство, організація дослідної справи та її розбудова, селекція. Науковий доробок вченого становить більше 125 наукових праць з питань агрономії, дослідної справи,

землеробства. Високу оцінку працям і науковим розробкам Віктора Івановича дали видатні вчені-аграрії: М.І. Вавилов, В.Р. Вільямс, К.К. Гедройц, М.М. Кулешов, Д.М. Прянішніков, М.М. Тулайков.

Науковий внесок Сазанова збагатив роботу Полтавської сільськогосподарської дослідної станції та вивів її на рівень кращої серед собі подібних.

Виведення нових сортів люцерни, яке було започатковано за ініціативи Віктора Івановича принесло всесвітню славу Полтавській сільськогосподарській дослідній станції. Сазанов брав активну участь в організації Полтавського сільськогосподарського політехнікуму (де у 1925-1929 рр. за сумісництвом працював професором) – нинішнього Полтавського державного аграрного університету.

У полтавський період свого життя у 1927 році Віктор Іванович зустрічав 25-річчя своєї науково-агрономічної діяльності. На адресу вченого надійшло понад 200 вітальних адрес, привітань, телеграм. З них 155 було опубліковано. Вчений є засновником власної наукової школи.

Полтавщина не забула внесок ученого в розвиток сільськогосподарської аграрної науки на її теренах. Один з провулків у обласному центрі названо на честь В.І. Сазанова, але який подано на перейменування на п'яту чергу.

16 грудня 2008 року рішенням вченої ради Полтавської державної аграрної академії до 75-річчя заснування кафедри землеробства і агрохімії, якою в свій час завідував вчений, було присвоєно його ім'я.

Список використаних джерел

1. Вергунов В.А. Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві). УААН, ДНСГБ. Київ 2009. 220 с. (Іст. Бібліогр. Сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»; кн. 28).
2. До 25-річчя ювілею В.І. Сазанова. Полтавський селянин. Полтава, 1927 р. № 13-14. С.1.
3. Сазанов В.І. Елементи сівозміни. Труди Полтавської сільськогосподарської дослідної станції; Вип. 78. Полтава, 1928 р. 20с.
4. Сазанов В.І. Цукровий і кормовий буряк. На допомогу селянству в боротьбі за кращий урожай. Вип.75. Полтавська с.-г. дослідна станція. Полтава, 1929 р. 32с. з іл.
5. 40-річний ювілей Полтавської с.-г. дослідної станції. Полтава 1935р. С. 24.